

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

III. An secundum statum possibilitatis præcisiuæ, alicuiusve futuritionis se
cognoscat Deus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94274](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94274)

siue per cognitiones nostras præcisivas vnius prædicati ab aliis, siue per præcisiones negantes cum aliis identitatem cognoscere; sed tamen eas non ad constitutionem veram Dei spectare; sed longe ab ea, & Deo esse, cum impossibiles, & pure rationis negationes sint; Deusque totus possibile, & reale quid necessarium essentia sua existens. Item similiter cognoscere ea omnia diuina simul, atque ea omnia esse re ipsa idem: quare neque tunc præcindit ex parte obiecti, cum vnum non cognitis reliquis non cognoscat; licet cognoscat nos præcindere: quia vnum sine alio cognoscimus ac proinde nec figillatim ea omnia cognoscat, nec se totum explicite.

4. Oppones rursus ex nostra doctrina controuers. de Trinit. d. 5. ubi statuimus Deum per se quarto modo esse solius essentia cognitione procedere, quin pro eo signo diuinum aliquid, persona Filij, aut Spiritus Sancti, ut obiectum per se quarto modo præcedat: ergo pro eo signo diuinum aliquid à Deo scitur; cum tamen aliquid diuinum non scitur. Id autem ipsum est, Deum circa sua præcindere sua cognitione. Secundo d. proxima. quest. 5. certam. 2. essentiam solam Dei specificatiuum ætæquarum scientia diuinæ esse, nihilque aliud diuinum: indeque ex parte obiecti infinitatem suam omnem trahere scientiam diuinam, ut reliqua omnia obiecta siue creata, siue increata exercite formaliter repræsenter: quod fieri, intelligique nequit, nisi scientia diuina in essentiam præcise sumptam prius terminetur: ac proinde pro tunc præcindere ex parte obiecti intelligatur. Respondeo, neutram nostram memoratam sententiam præcisivam essentia ab attributis, & personalitatibus cognitionem euincere. Obiectum quippe per se quarto modo processionis verbi cetera diuina ab obiecto scientia diuinæ, quæ illud procedit, neque includit absolute, neque excludit: sed designat id, ratione cuius Verbum procedit; & ex quo, etsi per impossibile cetera identificata illi desessent, æque eodem modo procederet: quoque sublaro, etsi per impossibile adessent cetera, nusquam Verbum procederet. Ad hoc autem opus non est, essentiam præcise ab aliis diuinis cognosci: quod ipsum dictum puta de specificatiuo scientia diuinæ. Ad id enim muneris opus non est præcise ab aliis diuinis cognosci: sed tale esse, ut diuinorum, quæ simul, atque indiuisim repræsentantur, imo & creatorum cognitioni diuinæ infinitam tribuat ex parte obiecti repræsentationem: quia eiusmodi est, ut reliquis diuinis per impossibile deficientibus, aut ignotis ex illo solo obiecto cognito scientia diuina infinitatem traheret, quam ex aliis, si essentia deficeret, aut non cognosceretur, reliquis cognitis non traheret, imò nihil, ea incognita, cognosceretur. Indeque primarium obiectum eius scientia dicitur; non autem, quod vere hæc in illam præcisam prius terminetur, posteriorque natura in diuina alia. Ad illud de priori originis ad Verbi processionem, in quo nec Verbum, nec Spiritus sanctus est, verum est nec posse cognosci, ut citato loco dicebamus: id tamen non tollit, quod eadem indiuisibili scientia absolute cognoscatur: sed solum quod pro eo priori non cognoscatur: quod signum prius præcisionis non est; sed processionis, & originis: liquidem in Dei scientia, quæ præcedit, actualis repræsentatio etiam exercita est personarum procedentium pro suo signo posteriori, imò & omnium creaturarum. Cum autem persone procedentes cum essentia ac Deo idem omnino sint, ac non realiter ab eo distinctæ, sicut creature, ac eadem indiuisibili Dei scientia exercite, & formaliter repræsententur; nequit ex parte obiecti esse præcisio vnius ab alio, quæ sola repræsentatione vnius, quæ non sit repræsentatio alterius, induci potest, ut ad argumentum respondebamus. certam. 2.

num. 4.

QVÆSTIO III.

An secundum statum possibilitatis præcise, alicuiusue futuritionis se cognoscat Deus?

DEUM se totum, suæque omnia similitudo obiecti, & cognitionis eo modo, quo est, ac proinde secundum statum existentie, quam essentia sua habet, cognoscere planum ex dictis, atque circa omnem questionem est. An vero, licet essentia sua actu, & exercite existens sit, atque ita necessario à se cognoscatur, cognoscatur à se etiam esse possibilis, an aliquo modo secundum aliquid sui futurus disputari adhuc potest: dirimendumque omnino inde est, quod Deo conceptus verus, ac non fictus possibilitatis metaphysicæ per rationem nostram ab eius existentia diuersus eo modo, quo in nobis (si contingentiam essendi, ac non essendi seclibus) concedatur, vel negetur: atque vera aliqua futuritio, quæ ex tempore, ac duratione non desumatur. (Hæc enim Deo, ac diuinis omnibus aperte repugnat) in diuino aliquo inueniatur.

CERTAMEN I.

Statuitur circa cognitionem possibilitatis sue à Deo.

1. **P**rima hæc de re sententia sit eorum, qui actualement Dei existentiam, siue esse actu extra essentialem Dei conceptum metaphysicum constituunt: hi enim (in quocumque essentiam Dei constituunt) cum eam in chimerico, & repugnanti aliquo non collocent, atque illud ante actualement existentiam, vel logicè, vel metaphysicè statuunt, esse non repugnans, ac præcise ab existentia actuali manifestè docent: quod est Deum eiusque essentiam possibilem præcise docere: ac proinde Deum se secundum statum possibilitatis præcise cognoscere, licet simul existentiam suam actualement iuxta proxime dicta cognoscat. Hi vero Doctores sunt Mairon, Bargius, Trombeta, Picus Mirandulus, Vazquez, Salas, Granados, Ruiz, Arriaga, Murciani Recentiores citata controu. I. d. 2. q. 3. cert. 1. n. 2. Præter hos autem alij etiam, qui existentiam à se actualement, siue prædicatum entis, & existentis à se actu nobiscum ad essentiam Dei metaphysicam eodem loco n. 3. aduocant, non admodum leuibus fundamentis eandem sententiam possent docere.

2. Et primo quidem: vel Deus, eiusque essentia, licet necessario existat, repugnans est, vel non repugnans, siue possibilis, vel impossibilis: alterutrum enim, cum contradictoria extrema sint, verificari de Deo, eiusque essentia debet: atqui repugnans, ac impossibilis non est: ergo est non repugnans, & possibilis. Ne autem dicas in prædicato existentie Dei includi non repugnantiam: contra est probatio secunda: quia existentia, quæcumque, & quomodocumque sit, solum excludit formaliter non existentiam rei, cui soli immediate formaliter opponitur: licet præsuppositiue excludat repugnantiam, & impossibilitatem: quatenus rei existentia eius possibilitatem necessariò prioritate logica supponit, quæ sola formaliter immediatè, & contradictoriè impossibilitati opponitur. Tertia probatio. Distincta veritas negatur, saltem quoad statum, cum negatur, Deum existere, ac, cum negatur, Deum esse possibilem: ergo non solum primus status existentie; sed & possibilitatis præcise conuenit Deo.

3. Quarto. Notissimam omnibus, & legitimam consequentiam est ab actu ad potentiam, logicam saltem quæ

quæ est intrinseca cuiusvis existentis possibilitas : ergo in Deo etiam legitima est consequentia : existit : ergo potest existere, seu esse possibilis. Cum autem eiusdem obiecti ad seipsum consequentia non solum legitima : sed vera esse non possit, aperte conficitur, hanc propositionem : *Deus existit*, ab hac quæ ex illa legitime inferitur, diversâ ex parte obiecti, saltem quoad statum, esse : ac proinde Deum possibilem, nec solum existentem, præcisive esse, atque ut talem à seipso cognosci. Quinto : quia id ipsum, quod Deus necessario, & à se existit, nec possit existere solum in potentia, seu non existere possibile omnino est, ac non repugnans : ergo non excludit Dei possibilitatem præcisivam, licet negativam, seu coniunctam cum negatione existentie excludat. Iam verò si possibilitas præcisiva saltem quoad statum, diversa ab essentia necessaria existentia in Deo admittitur : & eam etiam in eo statu præcisive possibilitatis à Deo cognosci, certum erit.

4. Si nihilominus conclusio, Deum præcisive adhuc, possibilem non esse : quare neque secundum statum possibilitatis à seipso cognosci. Primum (ex quo postremum inferro, ut aiunt, pede, ac necessario currit) Probatur : quia status possibilitatis præcisive distinctus formaliter ab actu existentie non est in his, quæ nequeunt ab exercitio existentie, siue ab existentia exercita præcendere. Sic enim existentia ipsa exercita rerum status possibilitatis esset : à quo omnium sententia differt, reque, ut exercite existentem, atque ut in exercita existentia actu sunt, esset in statu possibilitatis præcisive, quod omnibus actuum, atque de se repugnans in terminis est : cum sitas possibilitatis præcisive ab actu exercite actu existentie præcinderet, quomodocumque status uterque explicetur. Cum autem Deus, eiusque essentia ens actuale à se sit, atque à suo conceptu, necessario, & essentiali, actu, & exercite existens, nequit in eo status possibilitatis distinctus ab actu existentie inveniri : quare neque possibilitas præcisiva, quæ actu exercitæ eius existentiam non claudit : in creatis verò, non necessario, sed contingenter existentibus, duplex ille status concipi optime potest quia è suo essentiali conceptu actu exercite non existunt : cum eorum negatio dari absolute possit : quare, licet actu, & exercite existant, status ille possibilitatis præcisive concipi in creatis potest.

5. Probatur secundò ex dictis controuers. 1. d. 2. qu. 3. certam. 2. num. 3. quia ens actuale, & exercite, siue necessario existens, quæ tale, includit existentiam necessariam sui : atque existentia necessaria, siue à se actu, & exercite formale exclusivum impossibilitatis est, quia impossibilitas arceatur, ergo & est formaliter sumpta formalis sui possibilitas. Probatur Antecedens : quia impossibilitas non existendi formalis, est formalis, & necessaria negatio negationis existendi : negatio autem negationis nequit non positivum quid formaliter esse : ergo negatio necessaria negationis existendi positivum quid necessitò actu, & exercite existens, siue existentia à se, seu necessaria, quæ Deus essentialiter est, est formale exclusivum impossibilitatis, ac proinde possibilitas formalis Dei Confirmatur primò : quia Deus non aliter possibilis est, quam necessario existens actu, & exercite. Confirmatur secundò : contrario : quia negatio à se siue negatio necessaria sui idem prosum quod impossibilitas est, & formale exclusivum possibilitatis : ergo à contrario, existens à se, & necessario, siue existentia necessaria, quæ Deus essentialiter est, erit formale exclusivum impossibilitatis, ac proinde conceptus, seu status verus possibilitatis præcisive ab actu actualis, & exercite existentie in Deo chimericus est, & impossibilis. Denique erit argumentum, quod ibidem num. 4. attigimus. Neque enim ens possibile præcisive solum potest esse cum fundamento radice metaphysica attributorum, & præcipue existentie sue : quare in Dei essentia status existentie exercite includitur, à qua nequeat proinde status possibilitatis alius villo modo præcindi.

6. Iam argumenta facta pro opposita sententia solum probant in Deo possibilitatem, seu non repugnantiam inveniendi, non autem formaliter adhuc, secundum statum ab existentia actuali, & exercite ipsius, seu, quod idem est, ab existente à se actu, & necessario diversam inveniri, quod nos solum negamus : atque aduersarios probare oportebat. Ad primum distinguo consequens : ergo pos-

sibilis præcisive : nego : inclusa possibilitate in statu existentie : concedo. Ad secundum negatur, existentiam à se, siue necessariam non excludere formaliter impossibilitatem, sicuti, & opposita impossibilitas, siue negatio actualis à se, siue necessaria chimærarum, quæ formalissimus conceptus impossibilitatis est, formaliter earum possibilitatem excludit, ut vidimus num. 5. Ad tertium respondeo negando assumptum : vocibus enim solum diversæ ea propositiones sunt : *Deus existit*, *Deus est possibilis* : nam solum necessario & à se existens, è conceptu suo adhuc, Deus possibilis est, ut quantum aduersum argumentum supponit : cui respondendum est : esse quidem non repugnantiam, seu possibilitatem inclusam formalissimè in conceptu existentie à se, ac necessaria, atque ab ea impræcandibilem, adhuc quoad statum existentis necessario, & à se, ac subinde non esse possibilitatem præcisivam. Ad quartum denique respondeo. In his, quæ non sunt necessario, sed contingenter esse consequentiam ab actu ad potentiam logicam, siue possibilitatem : ac proinde inferri distinctam veritatem, quoad statum ; secus in ente à se, ac necessario existentem, in quo solum inferitur diversa formalis propositio contra ignaros, & proteruos synonymam negantes propositionis, quam admittunt.

CERTAMEN II.

De cognitione futuritionis sui à Deo statuitur.

1. Deum se, suaque omnia, ut existentia actu absolute, & de presenti cognoscere Catholica veritas est : cum diuina omnia æternitate Dei indissolubili, totaque simul (quæ tamen sine vlla sui, partiumve diuisione supra, & ultra omne tempus durationem creatam, creabilemque expenditur) durent, nullum est tempus, seu duratio adhuc eis extrinseca, in qua quicquid diuinum est per sui coexistentiam de presenti non sit. Vade nihil diuinum vulgare, & frequenti futuritionis acceptione, quæ denotatur, rem non esse in tempore, respectu cuius duratio, in qua existit, futura est, futurum esse potest : quia, & duratione propria semper est, & mensuræ extrinsecæ semper, & pro omni extrinseca mensura creata semper de presenti coexistit ex quo ulterius sit, nequæ se Deum futurum in ea vulgari futuritionis acceptione, nisi per dissentium iudicari à Deo posse : cum nihil falsò iudicare per assensum valeat. Etenim, licet eiusmodi futuritio concernat tempus, quo ipsum habetur, in eoque futuri negationem : cum duratio, in qua, & cum qua Deus iudicat, æternitas sit (ut diximus controuers. 1. d. de attribut. negatiu. non vitalib. quæst. de Dei immutabilitate) omni tempore coexistens, atque superfluens : neque sic locum in diuinis ea futuritio habebit, ut esse in illis à Deo iudicetur. Sed neque à nobis, si verè cognoscamus, & iudicemus, licet enim nos nostro tempore iudicemus, atque illud, in quo iudicamus, iudicia nostra concernant, non æternitatem, ast, cum Deus, & quicquid diuinum intrinsecè est duratione sua æternitatis nostro toti tempore coexistat, implicat in aliquo ex omnibus, quibus iudicare de Deo possumus, Dei negationem esse : quare & respectu illius verè iudicari à nobis Deum ita futurum.

2. Sed licet futuritio non dicat negationem rei futuræ in duratione, quæ adest cognitio de ipsius futuritione, imò neque in duratione aliqua : sed solum fore etiam in alia ei, in qua primò est, posteriore : adhuc nihil diuinum intrinsecumque Deo futurum propriè est, ut taleve à Deo cognoscitur : quia duratio, quæ durat diuina omnia intrinseca, æternitas est, in qua non est prius, & posterius. Cum autem esse, & non esse de presenti, & fore vnicuique secundum intrinsecam durationem conueniat, Deus absolute non est & erit, sed est : cumque duratio, quæ iudicio Dei de suo esse concernitur, non extrinsecæ, & creata, sed æternitas ipsa sit, in qua nec aliquid præteritionis, aut futuritionis est, sed tota simul : sit planè, nec

clarat ad durationem, in qua Deus de suorum predicatorum esse, & existentia iudicat, fuisse proprie, aut ioe, neque de eis ita posse iudicare. Hinc cum Deus de eloquitur, solummodo dicit: *qui est*, quod autem in Apocal. dicitur: *Qui est, qui erat, & qui venturus est*. Ab homine atque ad humanum captum, & concipiendi modum dictum est: quia homines suam durationem creatam in suis iudiciis concernunt, respectu cuius extrinsecæ durationis & est, & fuit, & erit: siquæ à Deo etiam cognoscitur, respectu autem intrinsecæ suæ durationis, qua proprie est, & durat, seque cognoscit, ac iudicat, semper & præsens est: ac proinde non erit, neque fuit formaliter; sed solum virtualiter, quatenus sua duratione indivisibili, totaque simul præterito, præsentis, & futuro nostro æquivaleret, imo excedit.

3. Verissimum tertio est, sui futuritionem, suorumque omnium utroque modo explicatam Deum cognoscere apprehensivæ, imo diiudicativæ per dissensum. Ex secundo hoc pender, inferiturque necessario primum. Probatur ergo secundum: quia neutro modo de sua futurum se iudicat duratione, aut præteritum esse; sed solummodo de præsentis duratione, seu æternitate sua: ergo iudicat se non durare de præterito, aut futuritioni in duratione, tanquam sibi chimericis: quemadmodum iudicat hircocerui, aut chimæræ alterius cuiusvis negationem necessariam esse, atque eius existentia, aut possibilitati dissensitur, ut dicemus d. 4. q. 1. Hinc autem, ut inibi dicemus, probatur manifeste, Deum suam futuritionem, ac præteritionem in duratione utroque modo explicatam simpliciter apprehendere. Nemo enim obiecto propositionis alicuius cordate, imò nec physice, aut metaphysice assentiri, dissensitivæ potest, nisi illud totum obiectum, apprehensivæ saltem, cognoscit, ut patet: nec minus ad prosequendum assensum, vel fugiendum, seu averiandum dissensum præ cognitione opus intellectus habet, quam ad amandum vel odio habendum suum obiectum voluntas. Ad hos enim actus æque mobilis intentionaliter, seu per cognitionem essentia sua utraque potentia est. Unde probatur simili discursu ex dictis, n. 2. hoc ipsum. Nam cognoscit Deus, nos cognoscere ipsum nostro concipiendi modo, saltem secundo modo præteritum, & futurum: atque à præse, & erroneè de sua duratione iudicantibus modo etiam primo.

4. Præter hanc verò futuritionem durationis, (quæ propriissime talis, & principalissima est) alia etiam analogica, & per huius imitationem vera, & realis futuritio est, quæ primam futuritionis temporaria, & vulgarem modum imitatur ex instantibus veris, & realibus naturæ, & causalitatis à Philosophis ac Theologis inter causâ, seu principium verum, & eius effectum inuenta, & observata. Si enim causâ, aut principium productivum verè, & realiter prius suo effectui est, atque hic illo posterior satis apud respectu illius prioris instantis naturæ, in quo causâ, seu principium erit, dicitur verè, licet imitativè, futurum. Hoc futuritionis genus expresse traditur à S. Thom. 1. perihem. lect. 13. & 1. p. q. 19. art. 3. ad 2. & q. 12. de verit. art. 10. ad 7. ubi docet in causâ determinatâ ad effectum hunc esse, dicique posse futurum, cuius verba nonnulli innotati à S. prolog. 2. de gratia cap. 7. num. 4. perperam intelligentes nullam aliam in rebus futuritionem præter hanc, quæ causalitatis, & naturæ est, recognoscunt: ut d. 5. videbimus q. 1. eisdem verò S. Thom. verbis minus, sed aliquantulum, decepti plerique respectu solius causæ in actu primo determinatæ ad effectum, non autem indifferentis ad ipsum, vel eius oppositum, ipsius futuritionem naturæ, & causalitatis tantummodo esse defendunt. Cum tamen S. Doctor non ad futuritionem ipsam causalitatis effectus; sed, ut ipsius futuritio talis à nobis ex causâ cognoscatur, eiusmodi determinationem causâ ad illum requisierit.

5. Certum etiam sit quarto, divinum aliquid hoc imitativæ futuritionis naturæ, & quasi causalitatis genere verè esse futurum, ac, ut tale, à Deo cognosci. Probatur: quia in divinis vera realisque prioritas originis, & principij productivi, licet non causalitatis, est in personis producentibus, veraque eiusdem ordinis, & lineæ posterioritas in personis procedentibus, ut ostendimus

controu. de Trinit. d. de comparat. personarum inter sese; ergo relate ad instans prius originis personarum producentium, pro quo procedentes personæ non sunt; sed posterius erunt pro sequenti, in linea originis vere sunt futura. Confirmatur: quia licet ad huiusmodi futuritionem causâ, seu principij determinatio adagendum, (ut falso plerique censent) requireretur: neque id personis producentibus in Trinitate deficeret: cum ad personas procedentes producendas ita determinatæ in actu primo, ac de sese sint, ut nequeant earum productione vltantis abstinere, etiam à productione spiritus sancti; quam licet liberam Patri, & Filio docuerit Soterus (contra quem egimus citata controu. d. 3.) tamen liber. in re vera pro voluntario usurpavit, quare nomine solum, impropriaque eius acceptione, non autem sensu aberravit.

6. Circa divina alia (actus nimirum, seu operationes liberas immediate voluntatis, ac mediate liberas scientiæ contingentium obiectorum, quæ Deus novit) maior de eorum præfata futuritione naturæ, & quasi causalitatis physice controversia esse posset: præteritum apud recentiores, qui sicuti virtutem physicam adhiuerunt; si productionem, quare, & prioritatem veram, & posterioritatem virtutem inter hæc admittunt, ita, & futuritionem hanc virtutem etiam admittere tenentur. Nec satis est in eis potentis in actu primo consideratis non esse determinationem necessariam principij ad effectum, ut hic respectu illius prioris naturæ dicatur futurum; siquidem eo ipso, quod hi actus contingentibus sint, ac libere à suis potentis eliciantur, hæc indifferentes ad illos eliciendos, vel non eliciendos esse debent.

7. Cæterum respectu actuum divinarum scientiæ circa obiecta contingentia locum solutio non habet: siquidem posito ex Dei decreto libero obiecto creato indifferentis Deus ad illud cognoscendum non est. Secundo: cum futuritio quævis in sua linea satis constituitur per priores instantis, in quo non fuit, connotationem, quoniam requiratur in priori instanti esse determinationem, ut sit in posteriori, in quo erit; sed solum quod in posteriori illo sit undecumque ibi ponatur: atque in causâ indifferenti sit vera prioritas realis & instans vere prius naturâ respectu effectus, qui in illo non est, sed in posteriori, plane conficitur: respectu eius prioris causæ indeterminatæ esse pro posteriori causalitate, seu naturâ effectum futurum. In horum ergo de virtuali adhiuerit, & effectione actuum liberorum Dei à suis potentis vera virtualis futuritio causalitatis asserenda necessaria videntur; sed respectu actuum necessariorum voluntatis, & intellectus divini, quæ tamen eis impugnationibus datis contra hanc virtutem, tam distinctionem, quam productionem confutanda erit. Secundo quia actus scientiæ, & voluntatis divinaræ quoad intrinsecum scientiæ, & amoris liberi etiam, formaliter adhuc identificantur, ut controu. de voluntate ostendimus: quare nequit actus liber futurus in linea causalitatis respectu suæ potentie esse, quin & necessarius eodem modo sit futurus.

8. Ego verò censo actus potentie intellectivæ, & volitivæ, siue liberos, siue necessarios in linea & ordine causalitatis vere esse futuros, causalitatis, inquam, non physice, siue absolute, siue virtualis, sed intentionalis. Atque hæc sit quinta nostra conclusio. Probatur facili ex dictis d. 2. ubi probabamus, potentiam intellectivam, & volitivam Dei esse verè suorum omnium actuum, licet non physice intentionaliter tamen actuum, ipsique vere priorem. Ex quo facili deducitur relate ad illud intentionale instans prius suæ potentie, pro quo actus non est, tamen pro posteriori erit hoc causalitatis intentionalis, & futuritionis genere vere cum esse futurum. Cui conclusioni nihil adversari potest præter ea, quæ contra veram adhiueritatem, & prioritatem intentionalem harum potentiarum respectu suorum actuum citato loco obiectionis, atque diluimus. In cæteris verò divinis præter personalia, & actus intellectus, & voluntatis, seu originis vera futuritio assignari, admittive potest.